

HEMSTÄLLAN
2005-10-13

Regeringen
Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Hemställan om lagändring – gemensam verifikation

Bokföringsnämnden hemställer om lagändring i 5 kap. 6 § tredje stycket bokföringslagen (1999:1078) så att det där klargörs att gemensam verifikation får användas vid kontantförsäljning som registrerats i ett kassaregister om det är förenat med svårighet att upprätta fullständiga verifikationer.

Bakgrund

I 5 kap. 6 § tredje stycket bokföringslagen anges att flera likartade affärshändelser får dokumenteras genom en gemensam verifikation. Vidare anges att vid försäljning av varor och tjänster mot kontant betalning får även inbetalningar under en dags försäljning dokumenteras genom gemensam verifikation om det skulle vara förenat med svårigheter att upprätta verifikationer för de enskilda affärshändelserna. Den gemensamma verifikationen får då utgöras av uppgifter från en kassaapparat, kassarapport eller annan uppgift som anger summan av mottagna betalningar.

I förarbetena till bokföringslagen anges att bruket av gemensam verifikation är särskilt naturligt i fråga om visst slag av kontanthandel, där det bör vara tillåtet att som gemensam verifikation använda sådana uppgifter som sammanställs med hjälp av ett kassaregister (prop. 1998/99:130 sid. 250f). Vidare anges att bestämmelsen i allt väsentligt överensstämmer med 5 § tredje stycket i 1976 års bokföringslag men att vissa tidigare detaljföreskrifter inte överförts till den nya lagen (prop. 1998/99:130 sid. 396).

I förarbetena till 1976 års bokföringslag anges vilka försäljningssituationer som bör omfattas av undantaget med gemensam verifikation. Där anges att det är lämpligt att

ta fasta på de förhållanden som ger anledning till att man använder eller kan använda kassaapparat i en rörelse. Sådana apparater används i branscher där man gör ett stort antal kontantaffärer som i regel rör mindre belopp. Det är i sådana fall ofta praktiskt omöjligt att utfärda kvitton i annan form. Vidare anges att om gemensam verifikation skall kunna få användas bör försäljningen ske under sådana omständigheter att enskild verifikation med uppgift om motparts namn, försäljningens belopp etc. inte kan åstadkommas på ett enkelt sätt. Frågan om det kan anses vara svårt att upprätta fullständiga kvitton eller fullständiga verifikationer får främst bedömas med hänsyn till antalet transaktioner. Detta antal får då sättas i relation till företagets verksamhet och resurser (prop 1975:104 sid. 158).

Bokföringsnämnden (BFN) har i en rekommendation, BFN R2 Gemensam verifikation, behandlat när affärshändelser får verifieras genom en gemensam verifikation. Rekommendationen bygger på 1976 års bokföringslag. Av rekommendationen framgår att den gemensamma verifikationen vid kontantförsäljning till en anonym kundkrets skall utgöras av antingen kontrollremsa och tömningskvitto från kassaapparat (mindre företag som använder endast ett fåtal kassaapparater), kassarapport och tömningskvitto från varje kassaregister (företag med flertal kassaapparater och god intern kontroll) eller enbart kassarapport (företag som saknar kassaapparat).

Högsta domstolen har tagit upp frågan om gemensam verifikation i ett mål i bedömningen av vilket underlag från en taxameter en taxichaufför borde ha sparat i sin bokföring. Högsta domstolen redogör i domen för förutsättningarna i bokföringslagen för att använda gemensam verifikation och anger följande i sin bedömning: ”Eftersom uppgifterna om de enskilda kontantkörningarna, intill dess CF förstört den delen av körpassrapporten, har varit dokumenterade har förutsättningarna enligt bokföringslagen för att medge användning av en gemensam verifikation för kontantkörningarna under ett körpass – att det skall vara förenat med svårigheter att upprätta en verifikation för varje affärshändelse – inte varit uppfylld.” (Mål nr B 2879-03, den 25 april 2005).

BFN uppfattar Högsta domstolens uttalande som att om uppgifterna om de enskilda affärshändelserna finns, såsom är fallet när de är registrerade i en taxameter eller i ett kassaregister, så kan gemensam verifikation inte användas. Det skulle medföra att gemensam verifikation endast skulle kunna användas vid kontantförsäljning som inte registreras i ett kassaregister. Varje registrering i ett kassaregister skulle utgöra en verifikation.

Det är en förändring i förhållande till vad som gällt hittills då kontant försäljning under en dag har kunnat dokumenteras i en gemensam verifikation. Större företag med en god intern kontroll har som gemensam verifikation kunnat använda kassarapport och tömningskvitto från varje kassaregister. Mindre företag har varit skyldiga att spara även kontrollremssorna men dessa har tillsammans med tömningskvitto från kassaapparat utgjort en gemensam verifikation för dagens

kontantförsäljning. Den gemensamma verifikationen har fått ett verifikationsnummer och har kunnat bokföras i en post.

Om varje registrering skulle anses utgöra en verifikation skulle konsekvensen bli att varje registrering från alla kassaregister skulle arkiveras. Det skulle för större företag innebära stora merkostnader. Därtill kommer frågor om hur många verifikationsnummer som skall åsättas och hur bokföring skall ske.

Även om alla affärshändelser finns registrerade i ett kassaregister så finns inte alla uppgifter med som en verifikation skall innehålla, t.ex. saknas uppgift om vilken motpart affärshändelsen berör. BFN anser att utgångspunkten för om gemensam verifikation skall få användas bör vara om det är svårt att upprätta en fullständig verifikation. BFN anser därför att gemensam verifikation bör få användas vid försäljning mot kontant betalning som registrerats i kassaregister om det är förenat med svårighet att upprätta fullständiga verifikationer. BFN hemställer om lagändring i 5 kap. 6 § tredje stycket bokföringslagen så att det där klargörs att gemensam verifikation får användas vid kontant försäljning som registrerats i kassaregister om det är förenat med svårighet att upprätta fullständiga verifikationer.

BFN föreslår att 5 kap. 6 § tredje stycket bokföringslagen ändras på följande vis:

Nuvarande lydelse:

Flera likartade affärshändelser får dokumenteras genom en gemensam verifikation. Vid försäljning av varor och tjänster mot kontant betalning får även inbetalningarna under en dags försäljning dokumenteras genom en gemensam verifikation, om det skulle vara förenat med svårigheter att upprätta verifikationer för de olika affärshändelserna. Den gemensamma verifikationen får då utgöras av uppgifter från *en kassaapparat*, kassarapport eller annan uppgift som anger summan av mottagna betalningar.

Föreslagen lydelse:

Flera likartade affärshändelser får dokumenteras genom en gemensam verifikation. Vid försäljning av varor och tjänster mot kontant betalning får även inbetalningarna under en dags försäljning, *som registrerats i kassaregister eller på annat sätt*, dokumenteras genom en gemensam verifikation, om det skulle vara förenat med svårigheter att upprätta *fullständiga* verifikationer för de olika affärshändelserna. Den gemensamma verifikationen får då utgöras av uppgifter från *ett kassaregister*, *en* kassarapport eller *någon* annan uppgift som anger summan av mottagna betalningar.

Bestämmelsen förtydligas så att det klart framgår att gemensam verifikation kan användas vid kontant försäljning som registrerats i ett kassaregister eller manuellt, nämligen om det är förenat med svårighet att upprätta fullständiga verifikationer för varje transaktion. Av betydelse vid bedömningen är om antalet transaktioner är stort och om kundkretsen typiskt sett är anonym.

Denna hemställan har beslutats av BFNs ordförande efter föredragning.

Hans Edenhammar
ordförande

Maria Albanese
föredragande